

Hoofdafdeling : I
afdeling : Toegepaste algemene evenwichtsmodellen
Samensteller : Egbert Jongen
Nummer : 85
Datum : 29 december 2003

Individueel financieel voordeel levensloopregeling

Deze notitie behandelt het financiële voordeel van de levensloopregeling voor verschillende huishoudtypen en verlofduren. Het voordeel van de levensloopregeling wordt beperkt door een anticumulatiebeding met de spaarloonregeling. Bij een half jaar verlof biedt de levensloopregeling geen financieel voordeel, mits de verlofganger het verlof kan spreiden over 2 kalenderjaren. Bij een heel jaar verlof biedt de levensloopregeling wel een financieel voordeel. Voor werknemers met een modaal inkomen stoelt dit voordeel voornamelijk op het aanmerken van inkomen uit de levensloopspaarpot als inkomen uit tegenwoordige arbeid, waardoor diverse arbeidsgerelateerde aftrekposten en belastingkortingen geïncasseerd kunnen worden. Voor werknemers met 2 keer een modaal inkomen bestaat het voordeel uit de omkeerregel voor de loon- en inkomstenbelasting en de premies volksverzekeringen bij levensloopbesparingen.

1 Inleiding¹

Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en het Ministerie van Financiën zijn gekomen met een wetsvoorstel voor een levensloopregeling (zie “Wijziging van de Wet inkomstenbelasting 2001, de Wet op de loonbelasting 1964 en enkele sociale zekerheidswetten c.a. (Levensloopregeling)” en het bijbehorende memorie van toelichting, beide stukken zijn onderdeel van de recente Miljoenennota).² Deze notitie behandelt het financiële voordeel voor

¹ Ik ben dank verschuldigd aan Nicole Bosch, Peter Kooiman en Jolanda Timmerman (SZW) voor toelichting, discussie en commentaar.

² Het wetsvoorstel is als uitvloeisel van het Sociaal Akkoord 2003 aangehouden. In de periode tot april 2004 voert het kabinet nader overleg met de sociale partners over het gehele stelsel van fiscale facilitering ten behoeve van VUT/prépensioen en levensloop om overeenstemming te bereiken over een per 1 januari 2006 in te voeren stelsel. We beperken ons hier tot het financiële voordeel van het ingetrokken wetsvoorstel en analyseren geen alternatieven. Aan de hand van de decomposities in sectie 6 is het wel mogelijk om een inschatting te maken van de individuele bijdrage aan het financiële voor- dan wel nadeel van enkele elementen uit het wetsvoorstel.

een werknemer in verschillende huishoudtypen die een bepaalde periode verlof wil opnemen, en geeft ook een decompositie van het voordeel.

De opbouw van de notitie is als volgt. In sectie 2 behandelen we eerst de elementen van de voorgestelde regeling. De regeling bouwt voort op de huidige fiscale verlofspaarregeling. We geven kort de verschillen aan. In sectie 3 geven we de huishoudtypen en verlofduren waarvoor we het financiële voordeel van de levensloopregeling berekenen. Sectie 4 behandelt de aannames die gemaakt zijn bij de berekeningen. Sectie 5 behandelt de financiële voor- en nadelen van deelname aan de levensloopregeling kwalitatief. Sectie 6 geeft de kwantitatieve uitkomsten voor de verschillende huishoudtypen en verlofduren, en een decompositie. De kwantitatieve berekeningen zijn gedaan met een aangepaste versie van Microtax.³ Sectie 7, tot slot, plaatst enkele kanttekeningen bij de voorafgaande analyse.

2 De voorgestelde regeling

De voorgestelde regeling breidt de huidige regeling voor fiscaal verlofsparen uit, maar bevat daarnaast ook enkele nieuwe elementen. De voorgestelde regeling bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Het maximale bedrag dat per jaar gespaard mag worden wordt uitgebreid van 10 naar 12 procent van het bruto jaarsalaris.
2. Het maximale spaarsaldo wordt uitgebreid van 1 naar 1½ bruto jaarsalarissen (het spaartegoed is hervulbaar).
3. Voor premies volksverzekeringen en de loon- en inkomstenbelasting geldt de omkeerregel voor de levensloopbesparingen.
4. De levensloopbesparingen maken – anders dan bij de huidige verlofspaarregeling – geen onderdeel uit van de grondslag voor de werknemersverzekeringen. In het verlofjaar hoeven – conform de huidige verlofspaarregeling – geen premies werknemersverzekeringen betaald te worden, noch door de werknemer noch door de werkgever.
5. Inkomen opgenomen uit de eigen levensloopspaarpot wordt – evenals bij de huidige verlofspaarregeling – aangemerkt als inkomen uit tegenwoordige arbeid. De persoon houdt hierdoor tijdens het verlof gefinancierd door de levensloopregeling recht op de arbeidskorting, op deelname aan de spaarloonregeling, en afhankelijk van de gezinssituatie

³ Microtax berekent het nominaal beschikbaar inkomen behorend bij een bepaald bruto inkomen, voor een aantal standaard huishoudtypen en inkomensniveaus. Microtax is te vinden op <http://www.cpb.nl/nl/data/microtax/>.

ook op de combinatiekorting en de extra combinatiekorting voor alleenstaande ouders en tweeverdieners.

6. Personen kunnen in een kalenderjaar niet tegelijk deelnemen aan de levensloopregeling en de spaarloonregeling.
7. Levensloopbesparingen zijn vrijgesteld van de vermogensrendementsheffing.

De onderdelen 4 en 6 zijn nieuw ten opzichte van de huidige regeling voor fiscaal verlofsparen.

3 Huishoudtypen en verlofduren

We gaan uit van een werknemer die een bepaalde periode verlof wil opnemen. Meer specifiek berekenen we het financiële voordeel van de levensloopregeling voor een werknemer die een half dan wel een heel jaar verlof wil opnemen. Hierbij maken we verder onderscheid tussen een werknemer die het verlof opneemt binnen 1 kalenderjaar, en een werknemer die het verlof spreidt over 2 aaneengesloten kalenderjaren. Dit maakt veel uit voor het financiële voordeel van de levensloopregeling, zie sectie 5 en 6 beneden.

We rekenen het financiële voordeel van de levensloopregeling bij voornoemde verlofduren uit voor alleenverdieners (een alleenverdiener is een kostwinner met een niet werkende partner) en voor tweeverdieners.⁴ Binnen deze groepen maken we verder onderscheid tussen werknemers met een modaal en 2 keer een modaal inkomen, en werknemers met en zonder kinderen.

Voordat we de kwalitatieve en kwantitatieve voordelen van de levensloopregeling op een rij zetten behandelen we eerst de aannames die gemaakt zijn bij de berekeningen.

4 Aannames bij de berekeningen

Bij de berekeningen zijn de volgende aannames gemaakt:

- We gaan uit van een rente van nul, een subjectieve discontovoet van nul en een constant looninkomen.⁵ We gaan uit van de inkomens, belastingen en premies in 2004 volgens de Macro Economische Verkenningen 2004.

⁴ Het financiële voordeel van de levensloopregeling is hetzelfde voor een alleenstaande als voor een alleenverdiener. Bij de tweeverdieners beperken we ons tot tweeverdieners met hetzelfde inkomen, zie de aannames in sectie 4.

⁵ Een positieve rente en subjectieve discontovoet hebben vermoedelijk geen effect op de kwalitatieve uitkomsten. Een stijgend looninkomen maakt de levensloopregeling minder aantrekkelijk. Het verschil in het gemiddelde tarief bij verlofopname en het marginale tarief in de vroege spaarjaren is dan kleiner.

- We abstraheren van het voordeel van de vrijstelling voor de forfaitaire rendementsheffing van levensloopbesparingen en spaarloonbesparingen.⁶
- We berekenen het maximale financiële voordeel van deelname aan de levensloopregeling ter financiering van onbetaald verlof. Dit betekent dat personen maximaal inleggen (12 procent van het bruto loon) in een jaar dat zij deelnemen aan de levensloopregeling. Het voordeel wordt namelijk groter met de omvang van de inleg in de levensloopregeling, het nadeel dat er niet kan worden deelgenomen aan het spaarloon blijft gelijk.
- De verlofganger gaat met onbetaald verlof. Dit betekent dat er tijdens het verlof geen premies werknemersverzekeringen betaald hoeven te worden.
- Werknemers met een modaal inkomen nemen deel aan het ziekenfonds, werknemers met 2 keer een modaal inkomen hebben een private ziektekostenverzekering.
- Een inleg in de levensloopregeling verlaagt de grondslag voor de premies werknemersverzekeringen in de spaarjaren. Voor een werknemer met 2 keer een modaal inkomen heeft dit geen gevolgen, deze betaalt over het bovenste deel van zijn inkomen al geen premies werknemersverzekeringen meer. Voor een werknemer met een modaal inkomen betekent dit minder premies voor de AWF (werkloosheidswet) en een lagere werkgeverspremie ziekenfonds. De AWF premie wordt van het belastbaar inkomen afgetrokken, de werkgeverspremie ziekenfonds wordt bij het belastbaar inkomen opgeteld. We nemen het voordeel van de lagere AWF premie niet mee omdat dit ook een lagere uitkering impliceert bij werkloosheid. We nemen het nadeel van de lagere werkgeverspremie ziekenfonds niet mee omdat dit voor de werknemerspremie voor het ziekenfonds en de diensten die verleend worden door het ziekenfonds niet uitmaakt. Wel nemen we het effect van de lagere AWF premie en werkgeverspremie ziekenfonds mee op de belastingen die hierover betaald worden door de werknemer.
- Tijdens het verlof betaalt een werknemer voor het ziekenfonds een door de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport vastgestelde nominale premie in plaats van de procentuele premie.
- Werknemers met een private ziektekostenverzekering kunnen in het verlofjaar niet deelnemen aan het ziekenfonds, ook niet als zij in het verlofjaar weinig inkomen hebben.
- Werknemers die een private ziektekostenverzekering hebben ontvangen vaak een tegemoetkoming van hun werkgever in de ziektekosten. We gaan ervan uit dat werkgevers deze tegemoetkoming doorbetalen tijdens het verlof.
- We gaan ervan uit dat werknemers en werkgevers hun (pré)pensioenpremies doorbetalen tijdens het verlof.

⁶ Personen die niet teveel vermogen hebben zijn sowieso vrijgesteld van de vermogensrendementsheffing. Jongeren met nog weinig vermogen betalen dus al geen vermogensrendementsheffing. Verder zit een groot deel van het vermogen in de eigen woning, dit vermogen is ook vrijgesteld van de vermogensrendementsheffing.

- Bij tweeverdieners gaan we ervan uit dat slechts één van de partners in een gegeven jaar met verlof gaat.
- We beperken ons tot tweeverdieners met hetzelfde inkomen (ze verdienen beiden modaal dan wel beiden 2 keer modaal).
- We berekenen het financiële voor- dan wel nadeel van deelname aan de levensloopregeling op basis van het gezinsinkomen. Dit betekent dat we rekening houden met de financiële gevolgen voor zowel de verlofganger als de partner van de verlofganger (kan de partner de heffingskorting nog steeds verzilveren? verliest het gezin de extra combinatiekorting voor werkende tweeverdieners? is er een effect op de kinderkorting?).
- Personen kunnen hun inkomen in een verlofjaar middelen voor de premies volksverzekeringen en de loon- en inkomstenbelasting met twee aangrenzende kalenderjaren. Personen middelen hun inkomen over deze drie jaar wanneer dat een fiscaal voordeel oplevert.

5 Financieel voordeel levensloopregeling: kwalitatief

Ook zonder deel te nemen aan de levensloopregeling kan de verlofganger al een substantieel voordeel behalen bij de loon- en inkomstenbelasting (en in mindere mate bij de premies voor het ziekenfonds). We behandelen deze voordelen eerst. Hierdoor is het makkelijker te begrijpen waarom deelname aan de levensloopregeling in sommige gevallen weinig tot geen voordeel oplevert en in andere gevallen wel. Meer specifiek behandelen we eerst de financiële voordelen van onbetaald verlof, stap 1. Vervolgens behandelen we de voordelen van het middelen van inkomen, stap 2. Daarna behandelen we de voordelen van het spreiden van het verlof over 2 kalenderjaren, stap 3. Tot slot behandelen we de voordelen (en nadelen) van deelname aan de levensloopregeling, stap 4.

5.1 Stap 1: voordelen van onbetaald verlof

Er zijn 2 financiële voordelen van onbetaald verlof. Ten eerste, tijdens onbetaald verlof betaalt een werknemer een door de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport vastgestelde nominale premie in plaats van de procentuele premie voor het ziekenfonds. De totale premie die betaald moet worden is tijdens het verlof lager dan in de werkzame periode voorafgaand aan het verlof. Bij een jaar verlof is de totale werknemerspremie voor het ziekenfonds 120 euro lager. Dit voordeel doet zich uiteraard alleen voor bij personen die deelnemen aan het ziekenfonds. Werknemers met 2 keer een modaal inkomen verdienen bijvoorbeeld teveel om deel te nemen aan het ziekenfonds.

Ten tweede, gezinnen met kinderen kunnen een hogere kinderkorting ontvangen wanneer het gezinsinkomen in het verlofjaar lager is. De kinderkorting neemt stapsgewijs af met een toenemend gezinsinkomen.

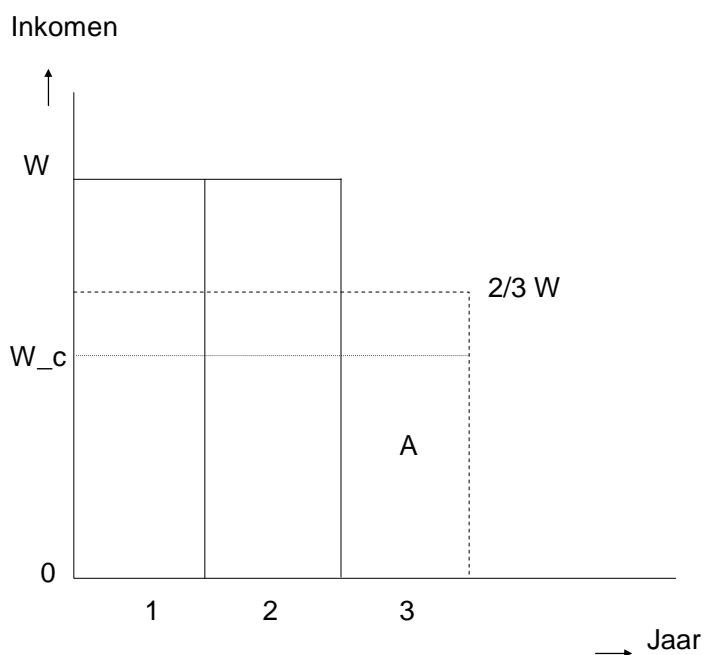
5.2 Stap 2: voordelen van het middelen van inkomen

5.2.1 Inkomen naar een lager tarief

Wanneer sprake is van een bepaalde fluctuatie van inkomen van jaar op jaar dan mag een werknemer het inkomen over maximaal drie jaren middelen voor de loon- en inkomstenbelasting en de premies volksverzekeringen. Hierdoor kan het gemiddelde tarief dalen over de drie jaren waarover gemiddeld wordt. We illustreren dit grafisch, zie figuur 5.1.

Stel dat een werknemer een jaar verlof neemt in jaar 3, en geen inkomen heeft. De werknemer werkt in de twee jaren daarvoor en ontvangt dan inkomen W . Over het inkomen tot W_c geldt een relatief laag belastingtarief t_l , over het inkomen boven W_c geldt een relatief hoog belastingtarief t_h . Door te middelen kan de werknemer zijn of haar belasting verlagen. Voor de fiscus heeft deze werknemer nu in alledrie de jaren $2/3 W$ inkomen. De werknemer betaalt nu over inkomen A het lage tarief t_l . Het fiscale voordeel van middelen is $(t_h - t_l) A$.

Figuur 5.1 Het voordeel van middelen

5.2.2 Belastingkortingen

Voor een alleenverdiener die een heel kalenderjaar verlof neemt is een bijkomend voordeel van het middelen dat ook in het verlofjaar de heffingskorting van de alleenverdiener en zijn of haar niet-werkende partner verzilverd kunnen worden (de niet-werkende partner kan zijn of haar heffingskorting overdragen aan de alleenverdiener). Hierdoor daalt het gemiddelde belastingtarief over de drie jaren nog verder voor de alleenverdiener.

Dit geldt niet voor de tweeverdiener. We nemen aan dat slechts één van de tweeverdieners in een gegeven jaar met verlof gaat. Omdat de verlofganger zijn of haar heffingskorting kan overdragen aan de partner verzilvert de verlofganger sowieso de heffingskorting in het verlofjaar, ook zonder te middelen.

Tot slot, betaalde (pré)pensioenpremies kunnen (tot een bepaald maximum) van het inkomen worden afgetrokken voor de belasting. We gaan ervan uit dat werknemers hun premies voor (pré)pensioen doorbetalen tijdens het verlof. Wanneer de werknemer geen inkomen heeft in het verlofjaar, kan hij of zij ook geen fiscaal voordeel behalen over de (pré)pensioenpremies. Middelen zorgt ervoor dat hij of zij dit wel kan.

5.2.3 Voordeel kleiner bij korter verlof

Het voordeel van middelen is kleiner bij een half jaar verlof. Omdat de werknemer in het verlofjaar nog voor een deel werkt is er reeds inkomen in het relatief lage belastingtarief. De werknemer kan nu minder inkomen verschuiven naar het relatief lage belastingtarief in het verlofjaar. Wanneer de persoon reeds W_c inkomen ontvangt uit arbeid in het jaar dat er verlof wordt opgenomen is er zelfs helemaal geen voordeel meer van middelen. Daarnaast is er door de werkzaamheden in het verlofjaar al snel voldoende inkomen om de heffingskortingen te verzilveren. Ook dit voordeel van middelen voor de alleenverdiener verdwijnt dan.

5.2.4 Een complicatie: de kinderkorting

Voor personen met kinderen kan het middelen gevolgen hebben voor de kinderkorting. In het verlofjaar stijgt het gezinsinkomen door het middelen van inkomen. Dit betekent dat de kinderkorting in potentie daalt in het verlofjaar. Daar staat tegenover dat het inkomen in de twee aangrenzende jaren daalt door het middelen van inkomen, waardoor de kinderkorting in deze jaren kan toenemen.

Een lagere kinderkorting door het middelen in het verlofjaar zou het onaantrekkelijk kunnen maken om te middelen. In de varianten in sectie 6 is het evenwel altijd voordelig om wel te middelen.

5.3 Stap 3: voordeel van het spreiden van verlof

Door te middelen kan de werknemer zijn of haar belasting beperken. Door zijn of haar verlof te spreiden over twee kalenderjaren kan de belasting echter nog verder worden beperkt.

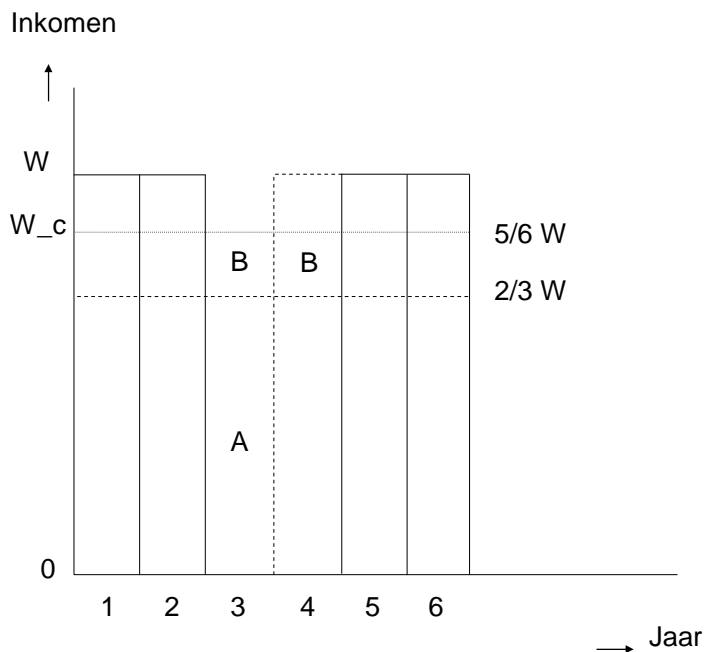
5.3.1 Nog meer inkomen naar een lager tarief

Bij het spreiden van verlof over twee kalenderjaren kan er nu over een langere periode gemiddeld worden. Dit illustreren we wederom grafisch, zie figuur 5.2.

We bekijken weer een werknemer die een heel jaar verlof wil nemen. Voor het gemak nemen we aan dat nu W_c gelijk is aan $5/6 W$. Wederom betaalt de werknemer tot het inkomen W_c het relatief lage belastingtarief t_l , en boven W_c het relatief hoge belastingtarief t_h . We bekijken een periode van 6 jaar. Initieel nemen we aan dat de persoon werkt in jaar 1, 2, 4, 5 en 6, en een heel jaar verlof neemt in jaar 3. Wanneer deze persoon het inkomen middelt over de jaren 1, 2 en 3 dan heeft deze persoon al het inkomen in deze 3 jaren in het lage tarief.

De werknemer kan echter nog meer belastingen besparen. Stel dat de werknemer het verlof verdeelt over jaar 3 en 4, het verlof loopt van juli in jaar 3 tot juli in jaar 4. In de jaren 1, 2 en 3 verdient deze persoon dan gemiddeld $5/6 W$, en in de jaren 4, 5 en 6 ook. De werknemer

Figuur 5.2 Voordeel spreiden van verlof

heeft dan niet alleen al het inkomen in de jaren 1, 2 en 3 naar het lage tarief gebracht, maar ook al het inkomen in de jaren 4, 5 en 6.

5.3.2 Arbeidsgerelateerde belastingkortingen

Een ander voordeel van het spreiden van het verlof over twee kalenderjaren is dat de werknemer in beide jaren inkomen uit tegenwoordige arbeid heeft en daardoor recht houdt op de arbeidsgerelateerde belastingkortingen. De werknemer kan in beide jaren waarin verlof wordt opgenomen (een deel)⁷ van de arbeidskorting claimen en deelnemen aan het spaarloon. Wanneer er kinderen in het gezin zijn dan ontvangt de alleenverdiener ook nog de combinatiekorting, en de tweeverdiener ook nog de combinatiekorting en de extra combinatiekorting voor tweeverdieners in de jaren dat er verlof wordt opgenomen. Hierdoor bespaart de verlofganger nog meer belastingen.

5.3.3 Voordeel wederom kleiner bij korter verlof

Ook bij een half jaar verlof kan de werknemer zijn of haar belasting beperken door het te spreiden over twee kalenderjaren. Het voordeel is echter veelal minder dan bij een heel jaar verlof. Omdat er in beide jaren dat er verlof wordt opgenomen sowieso al gewerkt wordt kan er minder inkomen naar een lager belastingtarief worden verschoven, ontvangt de werknemer al (een deel van) de arbeidskorting, de combinatiekorting(en) en kan al deelnemen aan het spaarloon in alle jaren.⁸

5.4 Stap 4: voor- en nadelen van de levensloopregeling

5.4.1 Nog meer inkomen naar een lager tarief?

Voor de inleg in de levensloopregeling geldt voor de loon- en inkomstenbelasting en de premies volksverzekeringen de omkeerregel, er worden pas belasting en premies geheven als het spaartegoed wordt opgenomen. De omkeerregel werkt hetzelfde als middelen: door in te leggen in de levensloopregeling kan de werknemer in potentie nog meer inkomen van een relatief hoog naar een relatief laag belastingtarief verschuiven. Het middelen is beperkt tot 3 jaar (en bij het spreiden van het verlof over 2 kalenderjaren tot 2 maal 3 = 6 jaar), via de levensloopregeling kan de werknemer 'middelen' over een langere periode. Wanneer er ondanks het middelen nog steeds inkomen naar een lager tarief kan worden gebracht dan kan de werknemer zijn belasting

⁷ Zolang het jaarinkomen uit tegenwoordige arbeid onder het wettelijk minimumjaarloon blijft krijgt de werknemer niet de volledige arbeidskorting.

⁸ Het spreiden van het verlof leidt ertoe dat er over meer jaren gemiddeld kan worden, dit kan wederom gevolgen hebben voor de kinderkorting in het verlofjaar en de jaren waarmee gemiddeld wordt, zie sectie 5.2.

verder naar beneden brengen. In sectie 6 zullen we zien dat dit niet geldt voor werknemers met een modaal inkomen, maar wel voor werknemers met 2 keer een modaal inkomen.

5.4.2 Arbeidsgerelateerde belastingkortingen

Een ander voordeel van deelname aan de levensloopregeling is dat een opname uit de levensloopspaarpot wordt aangemerkt als inkomen uit tegenwoordige arbeid. Ook bij een heel kalenderjaar verlof kan de werknemer dan de arbeidskorting en de combinatiekorting(en) verzilveren en deel blijven nemen aan de spaarloonregeling. Bij een half jaar verlof is er een voordeel voorzover de werknemer nog niet voldoende inkomen uit tegenwoordige arbeid heeft om de volledige arbeidskorting te claimen (de arbeidskorting wordt opgebouwd tot 100 procent van het wettelijk minimumjaarloon).

5.4.3 Belasting over premies AWF en de werkgeverspremie ziekenfonds, en de kinderkorting

Een inleg in de levensloopregeling verlaagt de grondslag voor (het werknemersdeel van) de AWF premie (werkloosheidswet) en de werkgeverspremie ziekenfonds. De lagere AWF premie betekent ook een lagere uitkering. Omdat we niet weten of een werknemer hier daadwerkelijk voordeel van heeft nemen we het voordeel van de lagere AWF premie niet mee.⁹ Deelname aan de levensloopregeling verlaagt verder de werkgeverspremie ziekenfonds, ook dit nemen we niet mee omdat de werknemer deze bijdrage niet ontvangt en ook niet minder diensten krijgt van het ziekenfonds. Wat is dan het voordeel? AWF premies worden van het belastbaar inkomen afgetrokken en werkgeverspremies voor het ziekenfonds worden bij het belastbaar inkomen opgeteld. Door de daling van de AWF premie betaalt de deelnemer aan de levensloopregeling meer belasting, en door de daling van de werkgeverspremie ziekenfonds minder. Het saldo-effect is een (kleine) daling van de belastingen.

Een ander voordeel zit bij de werknemerspremie voor het ziekenfonds. Door deel te nemen aan de levensloopregeling daalt de grondslag voor de werknemerspremie voor het ziekenfonds in de spaarjaren. De werknemer betaalt hierdoor minder premies voor dezelfde diensten.

Tot slot, door deel te nemen aan de levensloopregeling daalt het belastbaar inkomen in de jaren dat er ingelegd wordt en stijgt het belastbaar inkomen in het verlofjaar. Dit kan leiden tot een hogere kinderkorting in de jaren dat er ingelegd wordt, en een lagere kinderkorting tijdens het verlof.

⁹ Ook de premies voor de WAO en de ziekwet, en de eventuele WAO-uitkering en de ziekwetuitkering daalt door de inleg in de levensloopregeling. De werkgever betaalt echter de premies. We nemen dit niet mee. Door de lagere WAO en ziekwet premie is de werkgever wellicht bereid de werknemer meer loon te betalen, maar het is de vraag of dit het verlies aan WAO- en ziekwetrechten compenseert voor de werknemer.

De voordelen van deze paragraaf doen zich voor bij werknemers met een modaal inkomen, maar niet bij werknemers met 2 keer een modaal inkomen. Werknemers met 2 keer een modaal inkomen betalen over de top van hun inkomen al geen AWF premies meer, hebben een private ziektekostenverzekering, en ontvangen door deel te nemen aan de levensloopregeling geen hogere kinderkorting, daarvoor is en blijft hun inkomen te hoog.

5.4.4 Nadeel van het anticumulatiebeding met de spaarloonregeling

Het nadeel van deelname aan de levensloopregeling is dat er niet tegelijkertijd aan de spaarloonregeling kan worden deelgenomen binnen 1 kalenderjaar.

De werknemer maakt een marginale afweging tussen een jaar meer deelnemen aan de levensloopregeling of de spaarloonregeling. Het voordeel van een extra jaar deelname aan de levensloopregeling neemt op den duur af met het aantal jaren dat reeds wordt deelgenomen aan de levensloopregeling. Voor alle voordelen geldt namelijk dat ze vroeger of later af zullen nemen als het aantal levensloopspaarjaren toeneemt. Het nadeel van het spaarloon blijft ieder jaar gelijk. Voor iedere verlofganger is er dan een aantal jaren deelname aan de levensloopregeling waarbij het niet meer loont om nog een extra jaar deel te nemen.

5.4.5 Minder voordeel levensloopregeling bij korter verlof

Bij een half of een kwart jaar verlof kan er minder inkomen naar een lager tarief worden verschoven, dit beperkt het voordeel van de omkeerregel. Verder kan de werknemer ook zonder deel te nemen aan de levensloopregeling in het verlofjaar al (een deel van) de arbeidskorting en de combinatiekorting(en) claimen, en deelnemen aan het spaarloon.

6 Financieel voordeel levensloopregeling: kwantitatief

Deze sectie kwantificeert het financiële voordeel van de verschillende stappen uit de vorige sectie. We geven eerst een algemeen beeld van de voordelen over de verschillende huishoudtypen en verlofduren. Vervolgens geven we een decompositie van het voordeel van de levensloopregeling per huishoudtype.

6.1 Voordeel levensloopregeling: algemeen beeld

Tabel 6.1 geeft de uitkomsten voor alleenverdieners. Tabel 6.2 geeft de uitkomsten voor tweeverdieners. Per huishoudtype en verlofduur vermelden we eerst het initiële inkomensverlies door verlofopname voor een verlofganger die zijn of haar inkomen niet middelt, het verlof niet spreidt over twee kalenderjaren, en niet deelneemt aan de levensloopregeling. Vervolgens

bekijken we hoe de verlofganger zijn of haar belasting en premies kan beperken door wel te middelen, het verlof te spreiden en door deel te nemen aan de levensloopregeling. Vervolgens bepalen we dan het uiteindelijke inkomensverlies door verlofopname.

Bij het initiële inkomensverlies is reeds rekening gehouden met een eventueel voordeel bij de ziekenfondspremie, en het saldo effect op de belastingen over de AWF premie en de werkgeversbijdrage ziekenfonds (zie paragraaf 5.1). De werknemer incasseert dit voordeel sowieso. Het voordeel doet zich alleen voor bij werknemers met een modaal inkomen, werknemers met 2 keer een modaal inkomen betalen in onderstaande varianten dezelfde private ziektekostenpremies en AWF premies. Het voordeel voor een werknemer met een modaal inkomen bedraagt respectievelijk 60 en 120 euro aan ziekenfondspremie bij een half en een heel kalenderjaar verlof, en respectievelijk 130 en 460 euro aan belastingen over AWF premies en de werkgeversbijdrage ziekenfonds bij een half en een heel kalenderjaar verlof.

Als inkomensbegrip hanteren we het nominaal beschikbaar inkomen. Het nominaal beschikbaar inkomen is het netto inkomen minus de nominale ziektekostenpremie.

6.1.1 Alleenverdieners

We behandelen eerst de alleenverdieners. De eerste en derde kolom in tabel 6.1 geven het inkomensverlies wanneer een alleenverdiener het verlof binnen 1 kalenderjaar opneemt, voor respectievelijk een half en heel jaar verlof. De tweede en vierde kolom geven het inkomensverlies wanneer een alleenverdiener het verlof over 2 kalenderjaren spreidt. Voor alle huishoudtypen geldt dat zowel het initiële als het uiteindelijke inkomensverlies groter is bij een heel dan bij een half jaar verlof, dat het spreiden van het verlof over 2 kalenderjaren altijd een voordeel oplevert, en dat het voordeel van de levensloopregeling verdwijnt bij een half jaar verlof wanneer het verlof verspreid kan worden over 2 kalenderjaren. Hieronder behandelen we de uitkomsten voor modaal en 2 keer modaal in detail.

6.1.1.1 Modaal

Zonder kinderen

We behandelen eerst de uitkomsten voor een werknemer zonder kinderen. De eerste kolom geeft het voordeel van middelen en de levensloopregeling bij een half *kalenderjaar* verlof, het verlof wordt niet gespreid. Het voordeel van middelen is beperkt, er is reeds inkomen in het verlofjaar. Het voordeel van de levensloopregeling is ook beperkt, en bestaat voornamelijk uit een hogere arbeidskorting (zie paragraaf 6.2). Door het halve jaar verlof te spreiden over 2 kalenderjaren

Tabel 6.1   Inkomensverlies bij verlof voor alleenverdieners^a

Verlofduur	half jaar	half jaar	1 jaar	1 jaar
Verlof verspreid over	1 kalenderjaar	2 kalenderjaren	1 kalenderjaar	2 kalenderjaren
modaal zonder kinderen	in euro			
<i>Initieel inkomensverlies door verlof</i>	- 8730	- 8730	- 22850	- 22850
Voordeel middelen en spreiden	170	600	5140	5740
Voordeel levensloopregeling	200	0	370	400
<i>Uiteindelijk inkomensverlies door verlof</i>	- 8360	- 8130	- 17340	- 16710
modaal met kinderen				
<i>Initieel inkomensverlies door verlof</i>	- 9250	- 9250	- 23550	- 23550
- middelen van inkomen + spreiden van verlof	1250	2240	6170	7550
- levensloopregeling	400	0	1600	800
<i>Uiteindelijk inkomensverlies door verlof</i>	- 7600	- 7010	- 15780	- 15200
2 maal modaal zonder kinderen				
<i>Initieel inkomensverlies door verlof</i>	- 16040	- 16040	- 39370	- 39370
- middelen van inkomen + spreiden van verlof	1230	2340	6470	9730
- levensloopregeling	380	0	3290	760
<i>Uiteindelijk inkomensverlies door verlof</i>	- 14430	- 13700	- 29610	- 28880
2 maal modaal met kinderen				
<i>Initieel inkomensverlies door verlof</i>	- 15490	- 15490	- 39710	- 39710
- middelen van inkomen + spreiden van verlof	680	1800	6580	10070
- levensloopregeling	380	0	3520	760
<i>Uiteindelijk inkomensverlies door verlof</i>	- 14430	- 13690	- 29610	- 28880

^a Het betreft de verandering in het nominaal beschikbaar inkomen (nbi), het nbi is het netto inkomen plus kinderbijslag minus de nominale ziektekostenpremie. De uitkomsten zijn afgerond op tientallen.

wordt het inkomensverlies verder beperkt, zie de tweede kolom. Door te spreiden verdient de werknemer driekwart van zijn of haar loon in beide jaren en ontvangt hierdoor de volledige arbeidskorting in beide jaren. Door het spreiden van het verlof verdwijnt het voordeel van de levensloopregeling.

De derde kolom geeft het voordeel van middelen en de levensloopregeling bij een heel kalenderjaar verlof. Het voordeel van middelen is groot. Er is verder geen inkomen in het verlofjaar, er kan veel inkomen naar een lager tarief worden verschoven. Verder kan de alleenverdiener zijn of haar heffingskorting en die van zijn of haar niet-werkende partner verzilveren (de niet-werkende partner mag de heffingskorting overdragen aan de alleenverdiener). Deelname aan de levensloopregeling levert meer voordeel op bij een heel kalenderjaar verlof. Door deel te nemen aan de levensloopregeling behoudt de werknemer de arbeidsgerelateerde belastingvoordelen (zie sectie 6.2). Door het verlof te spreiden neemt het inkomensverlies verder af. Dit komt met name door het feit dat er nu over een langere periode inkomen gemiddeld kan worden. Het voordeel van de levensloopregeling is een weinig hoger.

Met kinderen

Het initiële inkomensverlies is groter voor werknemers met kinderen. Werknemers met kinderen ontvangen meer belastingkortingen. Zowel bij een half als een heel jaar verlof kunnen zij initieel niet al hun belastingkortingen verzilveren. Bij een heel jaar verlof verliezen zij verder initieel de combinatiekorting, omdat er geen inkomen uit tegenwoordige arbeid is.

Het uiteindelijke inkomensverlies is echter kleiner voor werknemers met kinderen. Door te middelen hebben zij in alle jaren voldoende inkomen om alle belastingkortingen te verzilveren, dit nadeel verdwijnt. Door het verlof te spreiden behouden zij verder in alle jaren recht op de combinatiekorting, ook dit nadeel verdwijnt. Het uiteindelijke voordeel voor de werknemers met kinderen zit bij de kinderkorting. De kinderkorting neemt stapsgewijs af met het inkomen. Door te middelen stijgt de som van de kinderkortingen over de hele periode. Door te spreiden kan er over een langere periode worden gemiddeld, en stijgt de som van de kinderkortingen nog meer. Door deel te nemen aan de levensloopregeling kan de som van de kinderkortingen nog verder stijgen, maar dan moet dit wel opwegen tegen het nadeel van een jaar niet kunnen deelnemen aan de spaarloonregeling.

Bij een heel kalenderjaar verlof is er een substantieel voordeel van de levensloopregeling voor werknemers met kinderen, dit komt met name door de kinderkorting (zie sectie 6.2). Het voordeel van de levensloopregeling wordt gehalveerd als het verlof over 2 kalenderjaren wordt verspreid.

6.1.1.2 2 keer modaal

Zonder kinderen

De werknemer met 2 keer een modaal inkomen zonder kinderen verliest meer inkomen door het verlof dan de werknemer met 1 keer een modaal inkomen zonder kinderen. De voordelen van het middelen, spreiden en de levensloopregeling zijn echter ook groter, of minimaal gelijk. De voordelen zijn groter omdat er door de werknemer met 2 keer een modaal inkomen meer inkomen verplaatst kan worden naar een lager belastingtarief.

Met kinderen

Bij een half jaar verlof is het voordeel van het middelen van inkomen en de levensloopregeling kleiner voor een werknemer met kinderen met 2 keer een modaal inkomen dan voor een werknemer met 1 keer een modaal inkomen. De werknemer met 2 keer een modaal inkomen behaalt geen voordeel bij de kinderkorting. Door te middelen ontvangt de werknemer met 2 keer een modaal inkomen zelfs minder kinderkorting. Dit verklaart ook het verschil bij het voordeel van middelen met de werknemer met 2 keer een modaal inkomen zonder kinderen.

Het uiteindelijke inkomensverlies voor de werknemer met 2 keer een modaal inkomen met kinderen is echter hetzelfde als voor de werknemer met 2 keer een modaal inkomen zonder kinderen. Door verlof op te nemen ontvangt de werknemer met kinderen meer kinderkorting. Door te middelen verliest de werknemer dit voordeel echter weer.

Bij een jaar verlof verliest de werknemer met kinderen met 2 keer een modaal inkomen *initieel* meer dan de werknemer zonder kinderen met 2 keer een modaal inkomen. Er is geen inkomen in het verlofjaar, hierdoor kan de kinderkorting niet verzilverd worden. Verder verliest de werknemer met kinderen ook het recht op de combinatiekorting. Door te middelen, spreiden en deel te nemen aan de levensloopregeling behaalt de werknemer met kinderen hetzelfde voordeel als de werknemer zonder kinderen bij het verplaatsen van inkomen van een hoog naar en laag belastingtarief, en herwint zijn of haar kinder- en combinatiekorting.

6.1.2 Tweeverdieners

Tabel 6.2 geeft het initiële en uiteindelijke inkomensverlies voor tweeverdieners. De eerste en derde kolom in tabel 6.2 geven het inkomensverlies wanneer een tweeverdiener het verlof binnen 1 kalenderjaar opneemt, voor een half en een heel jaar verlof respectievelijk. De tweede en vierde kolom geven het inkomensverlies wanneer een tweeverdiener het verlof over 2 kalenderjaren spreidt. Wederom geldt voor alle huishoudtypen dat zowel het initiële als het uiteindelijke inkomensverlies groter is bij een heel dan bij een half jaar verlof, dat het spreiden van het verlof over 2 kalenderjaren altijd een voordeel oplevert, en dat het voordeel van de levensloopregeling verdwijnt bij een half jaar verlof wanneer het verlof verspreid kan worden

Tabel 6.2   Inkomensverlies voor tweeverdieners^a

Verlofduur	half jaar	half jaar	1 jaar	1 jaar
Verlof verspreid over	1 kalenderjaar	2 kalenderjaren	1 kalenderjaar	2 kalenderjaren
modaal zonder kinderen	in euro			
<i>Initieel inkomensverlies door verlof</i>	- 8730	- 8730	- 19190	- 19190
Voordeel middelen en spreiden	170	600	1480	2080
Voordeel levensloopregeling	200	0	370	400
<i>Uiteindelijk inkomensverlies door verlof</i>	- 8360	- 8130	- 17340	- 16710
modaal met kinderen				
<i>Initieel inkomensverlies door verlof</i>	- 8730	- 8730	- 19350	- 19350
- middelen van inkomen + spreiden van verlof	170	600	1120	2240
- levensloopregeling	200	0	880	400
<i>Uiteindelijk inkomensverlies door verlof</i>	- 8360	- 8130	- 17350	- 16710
2 maal modaal zonder kinderen				
<i>Initieel inkomensverlies door verlof</i>	- 16040	- 16040	- 35710	- 35710
- middelen van inkomen + spreiden van verlof	1230	2340	2810	6070
- levensloopregeling	380	0	3290	760
<i>Uiteindelijk inkomensverlies door verlof</i>	- 14430	- 13700	- 29610	- 28880
2 maal modaal met kinderen				
<i>Initieel inkomensverlies door verlof</i>	- 16040	- 16040	- 36230	- 36230
- middelen van inkomen + spreiden van verlof	1230	2340	2810	6590
- levensloopregeling	380	0	3810	760
<i>Uiteindelijk inkomensverlies door verlof</i>	- 14430	- 13700	- 29610	- 28880

^a Het betreft de verandering in het nominaal beschikbaar inkomen (nbi), het nbi is het netto inkomen plus kinderbijslag minus de nominale ziektekostenpremie. De uitkomsten zijn afgerond op tientallen. Beide tweeverdieners genieten hetzelfde inkomen, één van de twee neemt verlof.

over 2 kalenderjaren. Hieronder behandelen we de uitkomsten voor modaal en 2 keer modaal in detail.

6.1.2.1 Modaal

Zonder kinderen

Bij een half jaar verlof zijn de uitkomsten hetzelfde als voor de alleenverdiener. Bij een heel jaar verlof is het initiële verlies kleiner voor de tweeverdiener. Omdat de partner van de tweeverdiener blijft werken verzilvert het gezin de heffingskorting voor beide partners. Het voordeel van middelen is hierdoor echter in dezelfde mate kleiner voor de tweeverdiener, de tweeverdiener wint de heffingskorting(en) niet terug door te middelen. Het uiteindelijke inkomensverlies is ook bij een heel jaar verlof gelijk voor de tweeverdiener en de alleenverdiener.

Met kinderen

Bij een half jaar verlof heeft de tweeverdiener geen voordeel bij de kinderkorting. Door het inkomen van de partner blijft het gezinsinkomen hoog. Het initiële en uiteindelijke inkomensverlies is voor de tweeverdiener met kinderen hetzelfde als voor de tweeverdiener en alleenverdiener zonder kinderen.

Bij een heel jaar verlof verliest de tweeverdiener initieel minder dan de alleenverdiener omdat de partner de heffingskortingen en de kinderkorting kan verzilveren. Uiteindelijk verliest de tweeverdiener meer dan de alleenverdiener omdat er geen voordeel behaald wordt bij de kinderkorting.

6.1.2.2 2 keer modaal

Zonder kinderen

Bij een half jaar verlof zijn de uitkomsten hetzelfde als voor de alleenverdiener. Bij een heel jaar verlof is het inkomensverlies initieel kleiner voor de tweeverdiener omdat de heffingskortingen door de partner verzilverd kunnen worden. Het uiteindelijke inkomensverlies is echter hetzelfde voor de tweeverdiener en de alleenverdiener, de alleenverdiener wint de heffingskorting terug.

Met kinderen

Bij een half jaar verlof blijft het gezinsinkomen voor de tweeverdiener te hoog om een effect te hebben op de kinderkorting. De uitkomsten zijn hetzelfde als voor de tweeverdiener zonder kinderen. Bij een heel jaar verlof is het initiële verlies wederom kleiner voor de tweeverdiener

dan voor de alleenverdiener, door de heffingskorting(en). Het uiteindelijke inkomensverlies is echter weer hetzelfde als voor de alleenverdiener (en de tweeverdiener zonder kinderen).

6.2 Decomposities voordeel levensloopregeling

Onderstaande paragrafen geven een decompositie van het voordeel van de levensloopregeling per huishoudtype en verlofduur, met een korte toelichting. We bespreken alleen het voordeel bij een heel en een half *kalenderjaar* verlof. Wanneer de werknemer een half jaar verlof spreidt over 2 kalenderjaren dan is er geen voordeel van de levensloopregeling, we geven hier geen decompositie van. Wanneer de werknemer een heel jaar verlof spreidt over 2 kalenderjaren dan is het voordeel gelijk aan het voordeel van 2 halve kalenderjaren verlof.

6.2.1 Alleenverdiener zonder kinderen met een modaal inkomen

Tabel 6.3 geeft het voordeel van de levensloopregeling bij een half en een heel kalenderjaar verlof. Het voordeel van de levensloopregeling bij een jaar verlof binnen 1 kalenderjaar is beperkt, 370 euro. Toch neemt de werknemer nog wel 5 jaren deel aan de levensloopregeling, in deze jaren levert deelname aan de levensloopregeling net meer op dan deelname aan de spaarloonregeling. Dit komt met name door de arbeidskorting. Inkomen opgenomen uit de levensloopspaarpot wordt aangemerkt als inkomen uit tegenwoordige arbeid. Dit levert in totaal 1120 euro op aan arbeidskorting in het verlofjaar. Verder kan de werknemer hierdoor deelnemen aan het spaarloon in het verlofjaar, dit levert een fiscaal voordeel op van 250 euro.

Ook tijdens de jaren dat er ingelegd wordt in de levensloopregeling zijn er voordelen. De werknemer betaalt minder voor het ziekenfonds, een voordeel van 180 euro, en betaalt per saldo minder belastingen door de lagere AWF premie en de lagere werkgeverspremie ziekenfonds, een totaal voordeel van 40 euro. Het nadeel in de spaarjaren is dat er niet deel kan worden genomen aan de spaarloonregeling. Over een periode van 5 jaar is dit een nadeel van 1250 euro.

De omkeerregel levert voor de werknemer met een modaal inkomen geen voordeel op. Door het middelen van inkomen heeft de werknemer reeds inkomen in de tweede schijf in het verlofjaar. Door deel te nemen aan de levensloopregeling verschuift de werknemer dan inkomen van de tweede naar de tweede schijf.

Bij een half kalenderjaar verlof is het voordeel van de levensloopregeling kleiner. Omdat de werknemer een half jaar werkt ontvangt hij of zij reeds het grootste gedeelte van de arbeidskorting. Bij een half kalenderjaar verlof wint de deelnemer aan de levensloopregeling 'slechts' 400 euro bij de arbeidskorting (in tegenstelling tot de 1120 euro bij een heel kalenderjaar verlof). De werknemer kan in het verlofjaar reeds deelnemen aan het spaarloon, de

Tabel 6.3   Decompositie voordeel levensloopregeling: alleenverdiener modaal zonder kinderen ^a

Verlofduur per kalenderjaar	half jaar	heel jaar
Optimaal aantal jaren deelname levensloopregeling	1	5
	in euro	
Levensloopregeling totaal	200	370
waarvan:		
- arbeidskorting tijdens verlof	400	1120
- combinatiekorting tijdens verlof	-	-
- combinatiekorting tweeverdieners tijdens verlof	-	-
- deelname spaarloon tijdens verlof	0	250
- kinderkorting tijdens spaarjaren	-	-
- ziekenfondspremie tijdens spaarjaren	40	180
- belasting op werknemersverzekeringen tijdens spaarjaren	10	60
- anticumulatiebeding met spaarloon	- 250	- 1250
- omkeerregel	0	0

^a De uitkomsten zijn afgerond op tientallen.

Tabel 6.4   Decompositie voordeel levensloopregeling: alleenverdiener modaal met kinderen ^a

Verlofduur per kalenderjaar	half jaar	heel jaar
Optimaal aantal jaren deelname levensloopregeling	2	6
	in euro	
Levensloopregeling totaal	400	1600
waarvan:		
- arbeidskorting tijdens verlof	430	1210
- combinatiekorting tijdens verlof	0	230
- combinatiekorting tweeverdieners tijdens verlof	-	-
- deelname spaarloon tijdens verlof	0	250
- kinderkorting tijdens spaarjaren	370	1110
- ziekenfondspremie tijdens spaarjaren	70	220
- belasting op werknemersverzekeringen tijdens spaarjaren	20	70
- anticumulatiebeding met spaarloon	- 500	- 1500
- omkeerregel	0	0

^a De uitkomsten zijn afgerond op tientallen.

levensloopregeling biedt hier geen voordeel. Het is nu optimaal om maar 1 jaar deel te nemen aan de levensloopregeling. Bij een tweede jaar levensloopregeling is het voordeel bij de arbeidskorting en de ziekenfondspremies onvoldoende om het verlies van het spaarloon teniet te doen.

6.2.2 Alleenverdiener met kinderen met een modaal inkomen

Het voordeel van de levensloopregeling voor een alleenverdiener *met* kinderen met een modaal inkomen is weergegeven in tabel 6.4. We behandelen de verschillen met de alleenverdiener zonder kinderen met een modaal inkomen. Bij een heel kalenderjaar verlof is het voordeel van de levensloopregeling groter voor de alleenverdiener met kinderen. Ten eerste is het nu optimaal om 6 in plaats van 5 jaar deel te nemen aan de levensloopregeling, dit levert een winst van 90 euro op bij de arbeidskorting. Omdat inkomen uit de levensloopspaarpot wordt aangemerkt als inkomen uit tegenwoordige arbeid verliest de deelnemer aan de levensloopregeling in het verlofjaar niet de combinatiekorting, een voordeel van 230 euro. Het voordeel van deelname aan het spaarloon in het verlofjaar is hetzelfde als bij de alleenverdiener zonder kinderen.

De alleenverdiener met kinderen heeft verder veel voordeel bij de kinderkorting in de jaren dat er ingelegd wordt in de levensloopregeling. De inleg verlaagt het belastbaar inkomen, hierdoor stijgt de kinderkorting. Over een periode van 6 jaar levert dit een voordeel van 1110 euro op.

Omdat er 6 in plaats van 5 jaar wordt deelgenomen is het voordeel bij de ziekenfondspremie en de belasting over de ziekenfondspremies ook wat groter.

Nadeel van een extra jaar deelname aan de levensloopregeling is het fiscale voordeel van het spaarloon dat de werknemer misloopt, in totaal is het fiscale nadeel van het anticumulatiebeding met het spaarloon bij 6 jaar deelname aan de levensloopregeling 1500 euro.

Bij een half kalenderjaar verlof heeft de alleenverdiener met kinderen ook meer voordeel van de levensloopregeling. Het is nu optimaal om 2 jaar deel te nemen aan de levensloopregeling. Hierdoor boekt de deelnemer een licht voordeel bij de arbeidskorting, 30 euro. Ook is er een licht voordeel bij de ziekenfondspremie, en de belasting over de ziekenfondspremies.

Het grootste verschil zit echter bij de kinderkorting. Tijdens de 2 jaren dat er ingelegd wordt ontvangt de deelnemer aan de levensloopregeling in totaal 370 euro meer aan kinderkorting. Daar staat echter tegenover dat de werknemer een jaar spaarloon misloopt, een nadeel van 250 euro.

6.2.3 Alleenverdiener zonder kinderen met 2 keer een modaal inkomen

Het voordeel van de levensloopregeling voor een alleenverdiener zonder kinderen met *2 keer* een modaal inkomen staat in tabel 6.5. We vergelijken het voordeel wederom met het voordeel voor een alleenverdiener zonder kinderen met een modaal inkomen. Bij een heel kalenderjaar verlof is het voordeel van de levensloopregeling veel groter voor een alleenverdiener met 2 keer een modaal inkomen. Dit komt met name door de omkeerregel. Ook na het midden is het inkomen en bijbehorende belastingtarief in het verlofjaar nog lager dan het inkomen tijdens de jaren waarin ingelegd wordt in de levensloopregeling. Over een periode van 6 jaar is het totale voordeel van de omkeerregel 3300 euro. Bij een zevende jaar kan de werknemer onvoldoende inkomen naar een lager tarief brengen om het nadeel van het gemis van het spaarloon teniet te doen. Het totale nadeel van het anticumulatiebeding met het spaarloon is 1550 euro, het nadeel per jaar is groter voor de alleenverdiener met 2 keer een modaal inkomen omdat het tarief waarin het spaarloon valt hoger is.

Verder incasseert de alleenverdiener met 2 keer een modaal inkomen de volledige arbeidskorting door deel te nemen aan de levensloopregeling, en wint hiermee 90 euro ten opzichte van de alleenverdiener met een modaal inkomen. Het voordeel van het kunnen deelnemen aan het spaarloon in het verlofjaar is ook hoger omdat het inkomen en daardoor het belastingtarief in het verlofjaar hoger is voor een alleenverdiener met 2 keer een modaal inkomen.

De alleenverdiener bespaart geen premies, en boekt hier dus ook geen belastingvoordeel.

Het voordeel van de levensloopregeling is ook groter voor de alleenverdiener met 2 keer een modaal inkomen bij een half jaar verlof. Dit komt door de omkeerregel. Ook na het midden kan er nog inkomen van een hoog naar een lager belastingtarief worden verplaatst. Voor de alleenverdiener met 2 keer een modaal inkomen is het optimaal om een jaar langer deel te nemen, 2 jaar in totaal. Door het anticumulatiebeding met het spaarloon loopt deze werknemer hierdoor 520 euro mis.

Bij een half jaar verlof is er voor de alleenverdiener met 2 keer een modaal inkomen geen voordeel meer bij de arbeidskorting, deze is reeds volledig verzilverd. Ook zijn er geen voordelen bij de ziekenfondspremies en de belasting over de ziekenfondspremies van de werkgever.

6.2.4 Alleenverdiener met kinderen met 2 keer een modaal inkomen

Het voordeel van de levensloopregeling voor een alleenverdiener *met* kinderen met *2 keer* een modaal inkomen is weergegeven in tabel 6.6. We vergelijken het met het voordeel van de alleenverdiener zonder kinderen met 2 keer een modaal inkomen. Bij een heel kalenderjaar

Tabel 6.5   Decompositie voordeel levensloopregeling: alleenverdiener 2x modaal zonder kinderen ^a

Verlofduur per kalenderjaar	half jaar	heel jaar
Optimaal aantal jaren deelname levensloopregeling	2	6
	in euro	
Levensloopregeling totaal	380	3290
waarvan:		
- arbeidskorting tijdens verlof	0	1210
- combinatiekorting tijdens verlof	0	0
- combinatiekorting tweeverdieners tijdens verlof	-	-
- deelname spaarloon tijdens verlof	0	320
- kinderkorting tijdens spaarjaren	0	0
- ziekenfondspremie tijdens spaarjaren	-	-
- belasting op werknemersverzekeringen tijdens spaarjaren	0	0
- anticumulatiebeding met spaarloon	- 520	- 1550
- omkeerregel	900	3300

^a De uitkomsten zijn afgerond op tientallen.

Tabel 6.6   Decompositie voordeel levensloopregeling: alleenverdiener 2x modaal met kinderen ^a

Verlofduur per kalenderjaar	half jaar	heel jaar
Optimaal aantal jaren deelname levensloopregeling	2	6
	in euro	
Levensloopregeling totaal	380	3520
waarvan:		
- arbeidskorting tijdens verlof	0	1210
- combinatiekorting tijdens verlof	0	230
- combinatiekorting tweeverdieners tijdens verlof	-	-
- deelname spaarloon tijdens verlof	0	320
- kinderkorting tijdens spaarjaren	0	0
- ziekenfondspremie tijdens spaarjaren	-	-
- belasting op werknemersverzekeringen tijdens spaarjaren	0	0
- anticumulatiebeding met spaarloon	- 520	- 1550
- omkeerregel	900	3300

^a De uitkomsten zijn afgerond op tientallen.

verlof levert de levensloopregeling meer op voor de alleenverdiener met kinderen. Omdat de opname uit de levensloopregeling wordt aangemerkt als inkomen uit tegenwoordige arbeid verliest hij of zij niet de combinatiekorting tijdens het verlof, dit scheelt 230 euro. Verder zijn de voor- en nadelen bij de levensloopregeling hetzelfde als voor de alleenverdiener zonder kinderen met 2 keer een modaal inkomen.

Bij een half kalenderjaar verlof is het voordeel van de levensloopregeling hetzelfde als bij de alleenverdiener zonder kinderen met 2 keer een modaal inkomen.

6.2.5 Tweeverdiener zonder kinderen met een modaal inkomen

Het voordeel van de levensloopregeling voor een *tweeverdiener* zonder kinderen met een modaal inkomen is weergegeven in tabel 6.7. We vergelijken het voordeel met een alleenverdiener zonder kinderen met een modaal inkomen. Bij een heel kalenderjaar verlof is het voordeel van de levensloopregeling hetzelfde als bij de alleenverdiener. Hetzelfde geldt voor een half kalenderjaar verlof.

6.2.6 Tweeverdiener met kinderen met een modaal inkomen

Het voordeel van de levensloopregeling voor een tweeverdiener *met* kinderen met een modaal inkomen staat in tabel 6.8. We vergelijken het voordeel met een alleenverdiener met kinderen met een modaal inkomen. Bij een heel kalenderjaar verlof is het voordeel van de levensloopregeling kleiner voor de tweeverdiener. Het is optimaal om maar 5 jaar deel te nemen in plaats van 6 jaar. Dit betekent een verlies van 90 euro bij de arbeidskorting, een verlies van 40 euro bij de premie ziekenfonds en een verlies van 10 euro bij de belasting over de premies ten opzichte van de alleenverdiener. Tijdens de spaarjaren leidt deelname aan de levensloopregeling niet tot een hogere kinderkorting, het gezinsinkomen blijft te hoog, een verlies van 1110 euro ten opzichte van de alleenverdiener. Omdat er een jaar minder gespaard wordt is het verlies door het anticumulatiebeding met het spaarloon wel 250 euro minder.

Tot slot is er nog een voordeel bij de combinatiekorting voor tweeverdieners, door deel te nemen aan de levensloopregeling behoudt de tweeverdiener recht op deze extra combinatiekorting voor tweeverdieners, een voordeel van 290 euro.

Bij een half kalenderjaar verlof zijn de voor- en nadelen hetzelfde voor een tweeverdiener met kinderen met een modaal inkomen als bij een tweeverdiener zonder kinderen met een modaal inkomen. De kinderkorting speelt dan geen rol, zowel in de spaarjaren, het verlofjaar en de jaren waarmee gemiddeld wordt blijft het gezinsinkomen te hoog om in aanmerking te komen voor een hogere kinderkorting.

Tabel 6.7   Decompositie voordeel levensloopregeling: tweeverdiener modaal zonder kinderen ^a

Verlofduur per kalenderjaar	half jaar	heel jaar
Optimaal aantal jaren deelname levensloopregeling	1	5
	in euro	
Levensloopregeling totaal	200	370
waarvan:		
- arbeidskorting tijdens verlof	400	1120
- combinatiekorting tijdens verlof	-	-
- combinatiekorting tweeverdieners tijdens verlof	-	-
- deelname spaarloon tijdens verlof	0	250
- kinderkorting tijdens spaarjaren	-	-
- ziekenfondspremie tijdens spaarjaren	40	180
- belasting op werknemersverzekeringen tijdens spaarjaren	10	60
- anticumulatiebeding met spaarloon	- 250	- 1250
- omkeerregel	0	0

^a De uitkomsten zijn afgerond op tientallen. Beide tweeverdieners ontvangen een modaal inkomen.

Tabel 6.8   Decompositie voordeel levensloopregeling: tweeverdiener modaal met kinderen ^a

Verlofduur per kalenderjaar	half jaar	heel jaar
Optimaal aantal jaren deelname levensloopregeling	1	5
	in euro	
Levensloopregeling totaal	200	880
waarvan:		
- arbeidskorting tijdens verlof	400	1120
- combinatiekorting tijdens verlof	0	230
- combinatiekorting tweeverdieners tijdens verlof	0	290
- deelname spaarloon tijdens verlof	0	250
- kinderkorting tijdens spaarjaren	0	0
- ziekenfondspremie tijdens spaarjaren	40	180
- belasting op werknemersverzekeringen tijdens spaarjaren	10	60
- anticumulatiebeding met spaarloon	- 250	- 1250
- omkeerregel	0	0

^a De uitkomsten zijn afgerond op tientallen. Beide tweeverdieners ontvangen een modaal inkomen.

6.2.7 Tweeverdiener zonder kinderen met 2 keer een modaal inkomen

Het voordeel van middelen en de levensloopregeling voor een tweeverdiener zonder kinderen met 2 keer een modaal inkomen is weergegeven in tabel 6.9. We vergelijken de uitkomsten met een alleenverdiener zonder kinderen met 2 keer een modaal inkomen. Het voordeel van de levensloopregeling is zowel bij een heel als bij een half kalenderjaar verlof voor een werknemer uit beide huishoudtypen hetzelfde.

6.2.8 Tweeverdiener met kinderen met 2 keer een modaal inkomen

Tot slot, het voordeel van de tweeverdiener *met* kinderen met 2 keer een modaal inkomen is weergegeven in tabel 6.10. We vergelijken het voordeel met het voordeel voor een alleenverdiener met kinderen met 2 keer een modaal inkomen. Bij een heel kalenderjaar verlof is het voordeel van de levensloopregeling hetzelfde als voor de alleenverdiener, met als uitzondering de combinatiekorting voor tweeverdieners. Door deel te nemen aan de levensloopregeling behoudt de tweeverdiener zowel de combinatiekorting als de extra combinatiekorting voor tweeverdieners. Hierdoor is het voordeel van de levensloopregeling 290 euro hoger voor de tweeverdiener.

Bij een half kalenderjaar verlof is het voordeel hetzelfde voor een werknemer uit beide huishoudtypen.

7 Kanttekeningen bij de voorgaande analyse

Tot besluit nog twee kanttekeningen bij de voorgaande analyse. Ten eerste, zelfs wanneer uit voorgaande berekeningen blijkt dat de levensloopregeling bij een bepaalde verlofduur voor een bepaald huishoudtype een voordeel oplevert dan betekent dit nog niet dat het ook optimaal is om aan de regeling deel te nemen. Levensloopbesparingen kunnen alleen tijdens verlof worden opgenomen, terwijl spaarloonbesparingen ook zonder verlof kunnen worden opgenomen. Verder ontstaat er onder de voorgestelde regeling geen recht op verlof. Hierdoor hangt het van de werkgever af of het spaartegoed in de levensloopregeling ook daadwerkelijk opgenomen kan worden. De liquiditeit van levensloopbesparingen is hierdoor minder dan de liquiditeit van spaarloonbesparingen. Dit beperkt het eventuele voordeel van de levensloopregeling.

Ten tweede, in de voorgaande berekeningen houden we rekening met de effecten van het middelen van inkomen en het deelnemen aan de levensloopregeling op de premies volksverzekeringen, de loon- en inkomstenbelasting, de premies werknemersverzekeringen, de ziekenfondspremies, de private ziektekostenpremies, en de

Tabel 6.9   **Decompositie voordeel levensloopregeling: tweeverdiener 2x modaal zonder kinderen ^a**

Verlofduur per kalenderjaar	half jaar	heel jaar
Optimaal aantal jaren deelname levensloopregeling	2	6
	in euro	
Levensloopregeling totaal	380	3290
waarvan:		
- arbeidskorting tijdens verlof	0	1210
- combinatiekorting tijdens verlof	0	0
- combinatiekorting tweeverdieners tijdens verlof	-	-
- deelname spaarloon tijdens verlof	0	320
- kinderkorting tijdens spaarjaren	0	0
- ziekenfondspremie tijdens spaarjaren	-	-
- belasting op werknemersverzekeringen tijdens spaarjaren	0	0
- anticumulatiebeding met spaarloon	- 520	- 1550
- omkeerregel	900	3300

^a De uitkomsten zijn afgerond op tientallen. Beide tweeverdieners hebben 2 keer een modaal inkomen.

Tabel 6.10   **Decompositie voordeel levensloopregeling: tweeverdiener 2x modaal met kinderen ^a**

Verlofduur per kalenderjaar	half jaar	heel jaar
Optimaal aantal jaren deelname levensloopregeling	2	6
	in euro	
Levensloopregeling totaal	380	3810
waarvan:		
- arbeidskorting tijdens verlof	0	1210
- combinatiekorting tijdens verlof	0	230
- combinatiekorting tweeverdieners tijdens verlof	-	290
- deelname spaarloon tijdens verlof	0	320
- kinderkorting tijdens spaarjaren	0	0
- ziekenfondspremie tijdens spaarjaren	-	-
- belasting op werknemersverzekeringen tijdens spaarjaren	0	0
- anticumulatiebeding met spaarloon	- 520	- 1550
- omkeerregel	900	3300

^a De uitkomsten zijn afgerond op tientallen. Beide tweeverdieners hebben 2 keer een modaal inkomen.

werkgeversbijdrage aan de private ziektekostenpremies. We abstraheren van effecten op andere inkomensafhankelijke regelingen, zoals bijvoorbeeld de huursubsidie. Het is op voorhand niet duidelijk of er een effect is en wat het effect is op de andere inkomensafhankelijke regelingen, en dit verschilt van individu tot individu.